

pro lužickosrbské národní obrození 19. století. Byl prvním skutečným a ve své době největším osvěcujícím průkopníkem česko-lužické vzájemnosti pěstované se systematickostí vědce, i pozorovatelem lužických poměrů okem velkého slavisty. Jeho zájmem bylo poznání úplné lužické vzdělanosti své doby a přímá pomoc na základě všeslovanského zájmu a programů.

Žák Vatroslava Jagiće

K zapomínaným zjevům české slavistiky patří vídeňský Josef Karásek. Vídeňský proto, že téměř celý jeho život je spjat s Vídní. Roku 1889 se dostal na vídeňskou univerzitu, kde studoval slavistiku u Vatroslava Jagiće a Františka Pastmka. S oběma se postupně úzce spřátelil, neboť po absolvování slavistiky se stal druhým bibliotékářem slovanského semináře. Později byl redaktorem jednoho listu; vyčerpávající redakční práce jej však uvrhla do dlouhodobé a vracející se nemoci (chrlení krve), takže zbytek života prožil jako soukromý učenec ve Vídni. Zdravotní důvody vedly také k tomu, že řadu začatých prací nedokončil.

Nejsystematičtější prací, která vyšla z Karáskova pera, jsou dějiny slovanských literatur. Napsal je německy (*Slavische Literaturgeschichte*) pro Göschenovo lipské nakladatelství. Vyšly roku 1906 ve dvou svazcích. Göschenova edice měla standardní rozsah, který Karásek podstatně překročil. Lipské nakladatelství je necitelné a neorganicky zkrátilo, což se stalo předmětem autorových stesků, zejména tehdy, když mu kritika vytýkala nedostatky, k nimž došlo bez jeho vědomí a proti jeho vůli. Dějiny měly přesto velký úspěch, byly také přeloženy do ruštiny a polštiny (do polštiny jen první díl).

Všechno zbývající Karáskovo dílo je roztroušeno po časopisech, novinách a sbornících, popřípadě má podobu drobných tisků vydaných většinou vlastním nákladem. Autor těchto příspěvků žil v době, kdy slovanské literatury začínaly pronikat do západního světa a Karásek se stává jedním z těch, kteří tomuto průniku odborně napomáhají. Jeho charakteristickým znakem je, že tak činí s nebývalým nadšením, jeho projev dostává mnohdy až patetické ladění. Dokladem této tendence je např. drobná monografie o Marii Konopnické, která vyšla v Brně roku 1910, tj. v roce spisovatelčina úmrtí. Karásek ji označuje za „ženu velikého ducha a vzdělání“ a charakterizuje ji těmito slovy: „Od smrti Asnykovy cítilo se stále víc a více, že ona na sebe strhla primát polského Parnasu. Povstaly nové silné talenty, jako Staff, Żulawski, byla tu mocná, sebevědomá Mladá Polska, ale všichni musili uznati žulový maják poezie této ženy.“

Podobným způsobem Karásek promlouvá ve své studii o Francetu Prešernovi, napsané k básnickovým stým narozeninám a zveřejněné roku 1901 v *České revui*. Zamýšlí se v ní především nad jeho tragickým osudem a dodává: „Proč, proč zrovna nejlepší pracovní literární, lidé za svůj národ myslící a pracující, proč zrovna ti bývají pronásledováni neštěstím, stížení nemocí, proč zrovna ti klesají předčasně do hrobu? Kdykoliv jedu kolem Kranje, kde zemřel nebohý Prešeren, bývá nálada má smutná, truchlivá. – Už několikrát jsem si tam opakoval: Pane, jak je mnohé na světě nespravedlivé.“ V uvedeném povzdechu si Karásek zcela nezakrytě stýská i nad vlastním osudem, spojuje úděl svůj s údělem Prešernovým.

K podobnému osudovému ztotožnění došlo u Karáska už dříve, když v roce 1900 v téže České revui otiskl nekrolog Slovincce Vatroslava Oblaka, jazykovědce a paleoslove-nisty, jenž zemřel na začátku své vědecké dráhy. Karásek prožíval Oblakovu tragédii o to intenzivněji, že šlo o jeho kolegu ze slovanského semináře jen o dva roky staršího.

Karásek i Oblak byli žáci Vatroslava Jagiče, o němž se Karásek vždycky zmiňoval s největší úctou. K jeho sedmdesátinám napsal stať, jež je prostoupena slovy vysokého ocenění – Vatroslav Jagič je pro něho „muž významu evropského“, „nejgeniálnější slavista“, „největší syn dnešního Chorvatska“. Zcela na okraj Karásek dodává: „v štěstí i neštěstí našel jsem v něm druhého otce“. Studie je založena na srovnávání Jagiče a Gebauera: „Když v tomto listě nadšeně psal dr. Arne Novák o významu Gebauera pro bohemistiku, cítil jsem, že těžkou úlohu bude mítí ten, kdo naproti obyčejnému generálovi s jektou hvězdou bude rozebíratí činnost a význam nejvyššího velitele slavistiky, mistra Jagiče. V řádcích těchto ocenění geniálního působení není možno. Systematický Gebauer koncentroval se na velikých dílech, ač jich, bohužel, nedokončil; neobyčejně produktivní Jagič obíral se celou slavistikou ve veškerém rozsahu jejím a zachoval tolik studií a kritik, že jejich výpočet tvoří skoro malou knihu. (...) Již na katedře byl veliký rozdíl mezi oběma muži. Živý Jagič vléval celou agilní bytost do předmětu, volně mluvil, unášel krásnou, libozvучnou němčinou, v níž zpočátku bylo cítiti chorvatské *h*, Gebauer únavně diktoual přednášky; věty nedovedl ani česky dokončiti, neměl-li jí napsané.“ Studie byla publikována roku 1908 v Přehledu a jeho redakce doprovodila Karáskovu stať obsáhlejší poznámkou, v níž se distancovala od jeho kritického pohledu na Gebauera.

Zcela zvláštní příspěvek, a patrně také jeden z posledních, představuje Karáskovo dobrozdání v trestní věci Petra Bezruče, které si vyžádal vídeňský divizní soud, před němž se básník dostal z podezření, že je autorem básní zveřejněných v protirakouském listu vydávaném ve Francii. K soudnímu řízení došlo za první světové války v roce 1915 a na základě Karáskova dobrozdání byl Bezruč osvobozen. Tento posudek svědčí nejen o autorově vyspělé odbornosti, ale také o jeho mravním kreditu, neboť Bezručovi šlo před vojenským soudem o život. (Tohoto morálního kreditu a takovéto odbornosti se naopak nedostávalo německému pražskému básníkovi Friedrichu Adlerovi, jehož posudek vyzníval pro tvůrce *Slezských písní* nepříznivě.)

Ke Karáskově biografii třeba dodat, že byl nejen Vídeňák, ale také stěhovavý Vídeňák. Jako student bydlel v Czerningasse 6 (2. okres) a v Schwarzspanierstrasse 5 (tzv. Beethovenův dům v 9. okrese), další jeho bydliště byla v Singrienergasse 30 (12. okres), v Holohergasse 7 (15. okres), v Gatterholzgasse 26 (12. okres), v Schwenkgasse 19 (rovněž 12. okres), v Märzstrasse 156 (14. okres) a v Hillerstrasse 5 (2. okres). Je podivuhodné, jak tento vážně nemocný člověk často měnil svá bydliště.

Josef Karásek zemřel 2. července 1916 ve věku 48 let. Byl pohřben na vídeňském hřbitově Baumgarten. Vídeňští Češi opatřili jeho hrob vysokým náhrobkem, na němž se vznášela ženská postava, která symbolizovala múzy a zároveň jeho manželku Melanii. Autorem náhrobku byl českovídeňský sochař Vojtěch Šaff. Všechno je řečeno v minulém čase, poněvadž Karáskův hrob na hřbitově Baumgarten už neexistuje. Na jeho místě dnes leží Philipp Thron a Gertrude Dilger (H – 556).

Vatroslav Jagič se Karáskova pohřbu zúčastnil a přežil jej o celých sedm let.

František Všeticka